

Gençlik Parkında Kullanılan Açık Alan Heykellerine Yönelik Park Kullanıcılarının Görsel Algıları

Ahmet Tuğrul POLAT, Banu Öztürk KURTASLAN, Esra PEKER

Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Konya

Eser Bilgisi

Araştırma makalesi

Sorumlu yazar: Ahmet Tuğrul POLAT, atpolat@selcuk.edu.tr

ÖZET

Kentlerimizde açık hava rekreasyonel etkinliklerine olanak sağlayan en önemli alanlar kent parklarıdır. Kent parklarının görsel kalitesinin yükseltilmesi kentsel kalite üzerine olumlu etkiler sağlamaktadır. Kent parkı tasarımlarında kullanılan açık alan heykellerinin sanatsal ve teknik özellikleri yanında park kullanıcılarının görsel algıları ve tercihleri önem arz etmektedir. Araştırmanın amacı, park kullanıcıları aracılığı ile kent parklarında yer verilen heykellerin görsel kalitesini ölçmek ve görsel peyzaj göstergeleri (ilginç olma, uyum, karmaşıklık, anlamlılık ve gizem) ile görsel kalite arasında olan ilişkileri ortaya çıkarmaktır. Bu amaçla araştırma kapsamında Ankara ili sınırları içerisinde yer alan Gençlik Parkı'ndan yer alan altı adet heykel değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; park kullanıcılarının heykelleri görsel açıdan beğendikleri saptanmıştır. Heykellerin görsel kalitesi ile bazı peyzaj göstergeleri (ilginç olma, gizem ve uyum) arasında istatistiksel açıdan önemli ilişkiler tespit edilmiştir. Ayrıca, kent parklarında heykellerin kullanımı ile ilgili öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Görsel kalite, heykel, kent parkı, peyzaj

The Open Space Sculptures Used in the Gençlik Park towards Visual Perception of Park Users

Article Info:

Research article

Corresponding author: Ahmet Tuğrul POLAT, atpolat@selcuk.edu.tr

ABSTRACT

Urban parks are the most important areas that allow recreational activities in our towns. Increasing the visual quality of urban parks provides positive impacts on urban quality. Besides the artistic and technical features of open space sculptures which are used for urban park designs are the visual perceptions and preferences of park users are also important. In the context of this study, six sculptures in Gençlik Park which is in the boundaries Ankara have been considered. The aim of the study, to measure the visual quality of the sculptures in the urban parks through park users and to reveal the relationship between visual landscape indicators (of being interesting, coherence, complexity, meaningfulness, and mystery) and the visual quality. For this purpose, the six pieces in Ankara Youth Park of sculpture were evaluated the scope of research. According to the results of the study; it was realized that park users like sculptures visually. A statistically significant relationship was found between the visual quality of the sculptures and some landscape indicators (to be interesting, mystery and harmony). In addition to these, some suggestions were made regarding the use of sculptures in urban parks.

Keywords: Landscape, sculpture, urban park, visual quality

GİRİŞ

Kentsel yeşil alan sisteminin önemli unsurlarından biri olan kent parkları, kentlerin rahat, huzur verici, fonksiyonel ve estetik mekânları olarak kent insanın yaşam kalitesine büyük katkılar sağlamaktadır (Polat ve Önder 2004). Parklar okul çağı çocukları ve yetişkinlerin eğitimi için kaynak oluştururlar (Kızılaslan 2007). Suç oranlarını düşürerek toplumsal gelişimi yükseltir (Bruch 2006) ve sosyal ilişkiler için mekân sağlarlar (Oğuz 1998). Kent habitatlarının farklı çeşitlerinin artması ve koruması yolu ile biyoçeşitliliğin sürdürülmesine katkıda bulunur (Dunnett ve ark. 2002) ve bir kente mikroklimatik özellik kazandırır. Kent iklimini, su döngüsünü düzenleyip, kente ışık ve hava sağlarlar. Atmosferdeki zararlı gazları ve tozu önleyip, gürültüyü absorbe ederler. Kent parkları, kentler ve organik sistem arasında ilgi kurarlar. Bir yandan kentlerin monoton, geometrik yapılarının kuruluşunu hafifletirken öte yandan da kentin yapı kitlelerinin yumuşak bir görünüm kazanmasında, bu kitlelerin birbirine organik düzen içinde bağlanmasında önemli görevler üstlenirler (Uzun 2005). Kentsel mekânda parklarının toplum üzerinde ki en önemli etkilerinden biri görsel kaynak değeri olmalarıdır (Elinç ve Polat 2011).

Kent parklarının tasarımı ve yönetimi birbirleri ile ilişkili süreçlerdir. Kent parklarının tasarımında işlevsel çözümler yanında estetik yönden de dikkat edilmesi gereken bazı ilkeler vardır. Görsel açıdan beğenilen kent parkları buldukları kentlerin vizyonunu da geliştirmektedir. Bu anlamda, kent parklarının tasarımında kullanılan donatı elemanları ile birlikte heykeller de önemli derecede görsel açıdan katkılar sağlamaktadır.

Sanatın özellikle heykelin insan yaşamında yer alabilmesi, insanın bunu kendine katabilmesi ve sanatla sunulan yeni dünyaların insan tarafından algılanabilmesi her çağda ve her coğrafyada zor olmuştur (Demirkalp 2009). Heykel olarak nitelendirilen sanatsal anlatım biçiminin Türkiye'deki tarihi, Batı kültürü içinde gelişim gösterdiği biçimiyle bin yıllar öncesine kadar uzanan bir süreç göstermez. Heykel sanatının ülke kültüründe yer almasıyla birlikte heykelin kütle-mekân ve form sanatı olarak görüleceği bir üretim alanına geçişi gerçekleşmiş, tasarım düşüncesinin önem kazandığı, düzenlemelerin öne çıktığı, yeni anlatım biçimlerine ve dillerine olanak tanıyan yapıtlarla kendine özgü bir alan oluşturduğu görülmüştür (Ataseven 2011).

Günümüzde kentsel mekânlarda açık alanlara yerleştirilen, çevreyle mimariyi buluşturan, bulunduğu mekânı yeniden anlamlandıran heykel, görsel sanatların çevreye girmesinin gözle görülür somut bir örneğidir ve mekâna kolaylıkla uygulanması da açık alan heykellerinin önemini artırmıştır (Güç 2005). Kentsel mekânlarda plastik elemanlar olarak ortaya çıkan heykeller, kentsel peyzajı oluşturan diğer elemanlarla (binalar, bitkiler, diğer kent mobilyaları) birlikte kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesine katkıda bulunmaktadırlar. Özellikle kamusal alanda yer alan heykeller görsel duyum zenginliğine katkıda bulunarak mekânın estetik kalitesini artırır (Kurtaslan 2005).

Heykeller insanları bir araya getirip kaynaştırma, kültür alışverişini sağlama gibi işlevlere sahiptirler. Ayrıca heykeller özgün belirleyici özellikleri ile alanda gerçekleşen etkinlikler ve elde edilen diğer deneyimler ya da algularla birlikte

mekâna ve kente ilişkin bireysel ve/veya toplumsal imgeler oluştururlar (Kurtaslan 2005). Kentlerdeki açık alan heykelleri, insanların yaşamlarını görsel/estetik açıdan olumlu etkileyerek, kamusal alanların anlamlandırılmasında aktif bir biçimde rol almaktadırlar. Diğer yandan açık alanlara yerleştirilecek sanat yapıtları, toplumsal yaşamın biçimlenmesinde önemli bir konuma sahip olurken, aynı zamanda bireyi ve toplumu uyarmak ve tinsel yönden harekete geçirmek gibi bir işlevi de yerine getirirler (Güç 2005).

Fiziksel çevre insanı da kapsayan doğal, kültürel, tarihi, sosyal ve yapay öğeleri içinde barındıran ve bu olguların birbiri ile sürekli ve değişken bir etkileşime uğradığı dinamik bir olgudur (Erdoğan 2006). Çevrenin görsel kalitesi insan ve doğa arasında ki etkileşimde çok önemli rol oynamaktadır (Kaplan ve ark. 1998; Purcell 1992).

Peyzaj görsel estetik kalitesi gözlemci insanın psikolojik (algısal, kavrama ve duygusal) süreçleri ile peyzajın belirli görünebilir özelliklerinin etkileşimli olarak ortaya koyduğu bir üründür (Daniel 2001). Başka bir şekilde, görsel peyzaj kalitesi “bir peyzajın göreceli estetik kusursuzluğu” olarak tanımlanabilir ve gözlemci değerlendirmeleri bakımından incelenebilir (Polat 2011). İnsanın herhangi bir peyzaj için tercihi o peyzajı anlama yeteneğine dayalıdır (Walker ve Ryan 2008). Güzellik izleyicinin gözlerinde olup kültürel ve kişisel farklılıklar peyzaj tercihlerini şekillendirmektedir (Tveit 2009). Görsel peyzaj değerlendirmesi planlama, tasarım ve yönetime yönelik amaçlar için peyzajın görünebilir çeşitli özelliklerinin envanter ve değerlendirmesini

kapsamaktadır (Palmer ve Holffman 2001).

Kent parkı tasarımlarında kullanılacak açık alan heykellerinin sanatsal ve teknik özellikleri yanında park kullanıcıları tarafından özellikle görsel yönden algılanmaları ve bu konuda kullanıcıların tercihleri önem arz etmektedir. Araştırmanın amacı, park kullanıcıları tarafından kent parklarında yer verilen heykellerin görsel kalitesini ölçmek ve görsel peyzaj göstergeleri (ilginç olma, uyum, karmaşıklık, anlamlılık ve gizem) ile olan ilişkilerini ortaya çıkarmaktır. Araştırma sonuçları değerlendirilerek bölgesel olarak kent parklarının tasarımında heykellerin kullanımı ile ilgili bazı kriterlerin belirlenmesi hedeflenmiştir.

MATERYAL

Araştırma materyali olarak Ankara ili sınırları içerisinde yer alan Gençlik Parkında yer alan altı adet heykel seçilmiştir (Şekil 1 ve Şekil 2). Park içerisinde yer alan ondan fazla heykel çalışmasının çoğunluğu soyut tasarımlardır. Araştırmada kullanılan açık alan heykellerinden 4 tanesi (H1, H2, H3 ve H4) soyut çalışmalardır. Heykelden biri (H5) 17. yy büyük Türk bestekârlarından Buhurizade Mustafa İtri'ye aittir. Diğer heykel (H6) ise yanında bir tavşan bulunan erkek figürüdür. Gençlik Parkı 19 Mayıs 1943 yılında açıldığında 32.000 m² göl, yüzme havuzu, su sporu kulübü, dört gazino, açık hava tiyatrosu, çocuk oyun alanı, labirent, atlı gezinti yolu gibi birimler planlanmıştır. 1952 yılında yerli bir lunapark oluşturulmuş 1957 yılında iki minyatür tren ve kaskatlı havuzlar eklenmiştir (Özer 2005). 1975 yılında Gençlik Parkının 1/1000 ölçekli revizyon planı planlama kurulu tarafından

onaylanmıştır. Bu yenilenme planı, bir kaç çayevi, açık hava terasları, büfeler ve restoranları içermektedir. 2000'li yıllara geldiğimizde Gençlik Parkı artık ailelerin tercih etmediği, bakımsız, güvensiz, yeşil alanları azaltılmış, yıkıntı haline dönüşmüştür. Park kullanılamaz durumdadır. 2006 yılında Ankara Büyükşehir Belediyesi, Gençlik Parkını yeniden düzenlemek için kapatmıştır (Özkr 2007). Yeniden düzenlenen park 2009 yılında hizmete açılmıştır. Yenilenen Gençlik Parkı 275.000 m²'lik bir alan üzerine kurulmuş olup; 25.000 m² lunapark, 10.000 m² opera binası ve

240.000 m²'lik rekreasyon alanından oluşmaktadır. Gençlik Parkı rekreasyonu kapsamında park içinde Ankara Büyükşehir Belediye Tiyatrosu binası, Kültür Merkezi, Gençlik Merkezi, Belediye Kabul Salonu, Kapalı Otopark, 43 adet büfe, çay bahçesi ve pastaneler yer almaktadır. Park içindeki sert zemin ve yürüyüş yolları 63.600 m², oyun alanları 920 m², otopark alanları 12.150 m², tüm yapı alanları 13.200 m², büyük havuz 42.000 m², kaskatlı havuz 1.130 m² ve yeşil alan miktarı 107.000 m²'dir (Anonim 2012).

Şekil 1 Araştırma Alanı

YÖNTEM

Araştırma yöntemi olarak peyzaj görsel kalitesini değerlendirmeye yönelik çalışmalarda yaygın olarak tercih edilen foto-anket yöntemi kullanılmıştır (Daniel ve Boster 1976; Wong ve Domroes 2005; Polat ve ark. 2011). Kullanıcıların demografik özellikleri (cinsiyet, yaş, eğitim, meslek ve gelir) ile literatürde yer alan görsel peyzaj göstergeleri içerisinde seçilmiş (ilginç olma, uyum, karmaşıklık, anlamlılık ve

gizem) beş adet parametre park kullanıcılarına sorulmuştur. Çalışma alanında yer alan heykelleri içeren 100 civarında fotoğraf 2011 yılı mayıs ayında 10 megapiksel çözünürlükte, 10x optik mercekli, 3648 x 2048 max. çözünürlükte özelliklere sahip dijital fotoğraf makinası ile alınmıştır. Elde edilen fotoğraf havuzundan alanda bulunan her bir heykeli temsil edecek 6 fotoğraf rastgele seçilmiştir (Şekil 2). Fotoğrafların seçiminde her hangi bir manipülasyona izin verilmemiştir.

FOTOĞRAF 1 (H1)

FOTOĞRAF 2 (H2)

FOTOĞRAF 3 (H3)

FOTOĞRAF 4 (H4)

FOTOĞRAF 5 (H5)

FOTOĞRAF 6 (H6)

Şekil 2. Araştırma kapsamında kullanılan heykel fotoğrafları

Altı adet heykel fotoğrafı A4 boyutundaki kâğıda uygun kompozisyonda yerleştirilerek foto-anket tasarlanmıştır. Örneklem büyüklüğü parkın günlük kullanımı üzerinden yaklaşık olarak belirlenmiştir. Anket park içinde kullanıcılar ile birebir görüşmeler yaparak 60 kişiye uygulanmıştır (Daniel ve Meitner 2001). Anket uygulaması her bir fotoğrafın görsel kalite ve 5 adet görsel peyzaj göstergesi bakımından 5 puan üzerinden değerlendirilmesi ile gerçekleştirilmiştir (Cañas ve ark. 2009; Tveit 2009). Anket uygulanması esnasında kullanıcıları etkileyebilecek açıklamalardan kaçınılmış mümkün olduğunca objektif bir yaklaşım sergilenmiştir. Elde edilen veriler Excell yazılımı ile düzenlemiştir. Daha sonra

SPSS 15.0 yazılımı ile parametrik olmayan Spearman'ın korelasyon analizi yapılmıştır (Bulut ve Yılmaz 2007).

ARAŞTIRMA BULGULARI

Demografik Özellikler

Araştırma kapsamında N=60 park kullanıcısı ile anket yapılmıştır. Bu kullanıcıların demografik özellikleri Tablo 1'de verilmiştir. Park kullanıcılarının çoğunluğu erkeklerden oluşmaktadır. Ayrıca, eğitim düzeylerine bakıldığında % 63.3'ü üniversite mezunu olması dikkat çekicidir. Gelir düzeyi eğitimle birlikte paralel şekillenmiştir. Park kullanıcılarının % 61.7'si 16-30 yaş aralığında ki gençlerden oluşmaktadır.

Tablo 1. Ankete katılan kullanıcıların demografik özellikleri

Demografik Özellikler	N	%	N	%	N	%	N	%
Cinsiyet	Erkek		Kadın					
	47	78.3	13	21.7				
Yaş	16-30		31-45		46-60			
	37	61.7	19	31.7	4	6.7		
Eğitim	İlkokul		Lise		Üniversite		Lisans Üstü	
	6	10.0	13	21.7	38	63.3	3	5.0
Gelir	0-1000 TL		1000-2000		2000-3000		3000-5000	
	23	38.3	9	15.0	26	43.3	2	3.3

Heykellere ait fotoğrafların görsel kalite ve görsel peyzaj göstergeleri (ilginç olma, uyum, karmaşıklık, anlamlılık ve gizem) ortalama puanları

Araştırma kapsamında ele alınan her bir heykele ait görsel kalite ve görsel peyzaj göstergelerine ait elde edilen ortalama puanlar Tablo 2'de sunulmuştur. H4=3.77 puanla görsel kalitesi en yüksek heykel olarak tespit edilirken H6=2.75 puanla görsel kalitesi en düşük heykel çıkmıştır. Görsel peyzaj göstergeleri incelendiğinde; ilginç olma

H1=4.20 puan, uyum H5=3.23 puan, karmaşıklık H3=3.90 puan, anlamlılık H2=3.20 puan ve gizem H5=4.02 puanla en yüksek değerleri almıştır. Ayrıca, ilginç olma H6=2.73 puan, uyum H3=2.77 puan, karmaşıklık H5=3.10 puan, anlamlılık H3=2.12 puan ve gizem H1=2.43 puanla en düşük değerleri almıştır.

Görsel kalite açısından değerlendirildiğinde soyut heykellerin görsel kaliteleri genelde yüksek bulunmuştur. Ayrıca, H5 İtri'ye ait

heykelinde görsel kalite açısından 2. yüksek puanı alırken H6 insan figürü görsel kalite açısından en düşük puanı almıştır. Görsel peyzaj göstergeleri değerlendirildiğinde; ilginç olma göstergesi görsel kalite ile paralel sonuçlar sergilemiştir. Uyum göstergesinde insan figürlerini içeren H5 ve H6 fotoğrafları daha yüksek puanlar alırken soyut heykeller daha az uyumlu bulunmuştur. Karmaşıklık yönünde heykellerin tamamı yüksek puan alarak karmaşık bulunmuştur. En düşük karmaşıklığa sahip olan heykel Itri'ye ait

olan H5'tir. Anlamlılık bakımından puan ortalamaları genelde düşük elde edilmiştir. Son olarak gizem göstergesi incelendiğinde H4 ve H5 fotoğrafları hariç ortalama puanlar düşük olarak elde edilmiştir. Itri heykeli en gizemli heykel olarak saptanmıştır.

Araştırma bulgularına göre; genel olarak açık alan heykellerinin görsel kalite açısından beğenildiklerini söylemek mümkündür. Buda heykellerin parkların ve devamında kentlerin görsel kalitesini artırmadaki rolünü doğrulamaktadır.

Tablo 2. Heykellere ait fotoğrafların görsel kalite ve görsel peyzaj göstergeleri ortalama puanları

Fotoğraf	Görsel Kalite	İlginç Olma	Uyum	Karmaşıklık	Anlamlılık	Gizem
H1	3.00	4.20	3.05	3.50	3.10	2.43
H2	3.22	3.12	2.92	3.42	3.20	2.48
H3	3.05	3.03	2.77	3.90	2.12	2.70
H4	3.77	3.45	2.93	3.33	2.22	3.60
H5	3.45	3.48	3.23	3.10	2.28	4.02
H6	2.75	2.73	3.12	3.15	2.60	2.62

Görsel Kalite ve görsel peyzaj göstergeleri arasındaki ilişkiler

Her bir fotoğrafa ait görsel kalite puanları ve görsel peyzaj göstergelerine ait

Tablo 3. Görsel Kalite ve görsel peyzaj göstergeleri arasındaki ilişkiler

Fotoğraflar	Görsel Kalite						
	H1	H2	H3	H4	H5	H6	
Görsel Peyzaj Göstergeleri	İlginç Olma	0.132	0.181	0.311(*)	0.051	0.344(**)	0.758(**)
	Uyum	0.315	0.166	0.015	0.698	0.007	0.000
	Karmaşıklık	0.078	-0.088	0.312(*)	0.183	0.108	0.504(**)
	Anlamlılık	0.552	0.502	0.015	0.162	0.412	0.000
	Gizem	0.397(**)	-0.008	0.107	-0.268(*)	0.242	0.477(**)
		0.002	0.951	0.414	0.039	0.063	0.000
	0.038	0.066	-0.114	-0.072	0.029	0.154	
	0.775	0.614	0.387	0.582	0.824	0.241	
	0.284(*)	0.305(*)	0.346(**)	-0.083	0.071	-0.060	
	0.028	0.018	0.007	0.527	0.591	0.650	

** Korelasyon 0.01 seviyesinde önemlidir. * Korelasyon 0.05 seviyesinde önemlidir.

Görsel kalite ve ilginç olma göstergesi arasında $H3=0.311$, $H5=0.344$ ve $H6=0.758$ fotoğraflarında istatistiksel anlamda önemli olan ilişkiler tespit edilmiştir. Görsel kalite ve uyum göstergesi arasında $H3=0.312$ ve $H6=0.504$ fotoğraflarında istatistiksel anlamda önemli olan ilişkiler tespit edilmiştir. $H1=0.397$, $H4=-0.268$ ve $H6=0.447$ fotoğraflarında görsel kalite ve karmaşıklık arasında istatistiksel açıdan önemli ilişkiler saptanmıştır. Görsel kalite ve anlamlılık arasında herhangi bir fotoğrafta istatistiksel bir anlamlılık tespit edilememiştir. $H1=0.284$, $H2=0.305$ ve $H3=0.346$ fotoğraflarında görsel kalite ve gizem arasında istatistiksel açıdan önemli ilişkiler saptanmıştır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bir kentin meydanlarını, caddelerini yani çevresini yeniden düzenlemenin, binaların estetik yoksunluğunu gidermenin ve çevre ile uyumlu birlikteliğini sağlamanın yollarından biri açık alanlara yerleştirilecek sanat yapıtlarıyla mümkün olabilir (Güç 2005). Araştırma sonuçlarına göre açık alanlarda kullanılan heykellerin görsel kalitelerinin park kullanıcıları tarafından çoğunlukla beğenilmesi yukarıdaki ifadeyi doğrulamaktadır.

Ayrıca, alan heykelleri görsel açıdan yerleştirileceği mekâna fiziksel ve psikolojik olarak uyum sağlamalıdır. Bu noktada heykelin alandaki boyutlarını (genişlik, yükseklik, hacim, renk, vs) düşünmek yerinde olacaktır. Ancak doğru tasarlanmış ve mekâna uyum sağlamış doğru oranlara sahip, çevre değerlerine uzak düşmeyen heykeller istenilen görsel ve psikolojik etkiyi sağlayacak ve çevreye gereken dinamizmi getirecektir (Güç 2005). İleride,

heykellerin açık alanlara konumlandırılması ve ölçükleri ile ilgili tercih araştırmaların yapılması da görsel açıdan sağlayacakları etkileri geliştirecektir.

Araştırma kapsamında değerlendirilen insan ve tavşan figürlü heykel park kullanıcıları tarafından görsel kalitesi en düşük olarak tercih edilmiştir. İnsan ve hayvan figürleri inancımız, kültürümüz ve sosyal yapıımıza uzak olması bu sonucun ortaya çıkmasında önemli bir etken olduğu düşünülmektedir. Wong ve Domroes (2005) tarafından yapılan tercih çalışmasında Kowloon Park heykel bahçesinde en beğenilmeyen fotoğraftaki heykelin toplumsal inanç ve kültürle ters olması ve bu sebeple park ortamı ile uyumsuzluğu olarak tespit edilmiştir. Türk bestekârı İtri'ye ait heykel H5 görsel kalite, uyum ve gizem göstergelerinde en yüksek puanı almıştır. Yine bir insan figürü olmasına rağmen tarihimiz ve kültürümüzün bir parçası olması bu durumu ortaya çıkarmıştır.

Yapılan korelasyon analizi sonuçlarına göre heykellerin görsel kaliteleri ile ilginç olma ve gizemli olma göstergeleri arasında güçlü ilişkiler ortaya çıkmıştır. Özellikle park kullanıcıları tarafından insan figürlü heykeller ilginç bulunmuştur. Ayrıca, kullanıcılar soyut heykelleri gizemli bulmuştur. İlginc olma ve gizem parametreleri ile Peyzajın görsel kalitesi arasındaki pozitif korelasyon yapılan bir çok çalışmada ortaya konulmuştur (Simonis 2003; De La Fuente ve ark. 2006; Bulut ve ark. 2010). Bu anlamda, açık alanlarda kullanılacak heykellere peyzaj tasarım çalışmalarında yer verilmesi genel olarak peyzajın görsel kalitesinin geliştirilmesine katkılar sağlayacaktır.

Heykellerin Gençlik Parkı'nın yenileme çalışmaları kapsamında parkın tasarımı ve özellikle kullanıcıların tercihleri gözlemlenmeden park içerisine yerleştirilmeleri ayrıca ele alınması gereken bir konudur. Kentsel mimariye ve kültürel çevreye gösterilmesi gereken özenle birlikte, yine günümüzde yaygın olan hazır heykele göre yer seçimi anlayışının da terk edilerek, yere göre tasarlanan heykel kavramının öne çıkmasını sağlanmalıdır (Demirkalp 2008).

Görsel kalitenin uyum göstergesi ile ilişkisi önceden yapılan araştırmalarda ortaya konulmuştur (Kaplan ve Kaplan 1989; Simonic 2003; De La Fuente ve ark. 2006; Polat ve Önder 2011). Bu çalışmada da açık alan heykellerinin görsel kalitesini artıran unsurlardan birinin uyum göstergesi olduğu doğrulanmıştır.

Kent parklarında açık alan heykellerine yer verilmesi parkların görsel algıları ve park kullanıcılarının ziyaret deneyimlerinin güçlendirilmesi yönünden son derece önemlidir. Açık alan heykelleri kent parkı peyzaj tasarım projelerinde göz ardı edilmemelidir. Heykel sanatçıları ile birlikte bu heykellerin konumlandırılacağı yerlere ve heykellerin temalarına karar verilmelidir.

Açık alan heykelleri kent parklarının görsel kalitelerine yönelik olumlu katkıları dolaylı olarak park kullanıcılarının park içerisindeki etkinliklerine de zenginlik katmaktadır. Özellikle ilginç, gizemli ve uyumlu heykel çalışmaları park kullanıcıları tarafından tercih edilmektedir. Ayrıca, parklarda kullanılacak heykeller yöreye veya bölgeye ait tarihsel ve kültürel konuları işleyecek olursa kullanıcılar

tarafından tercih edilme oranları yükselecek ve taşıdıkları değerlere bağlı olarak mekânı güçlendirebileceklerdir.

Kent parkları açık hava heykellerinin sergilenmesi için en uygun mekânlardır (Kurtaslan 2005). Yoğun ve farklı kullanıcı profiline sahip parklar heykellerin algılanması, incelenmesi ve değerlendirilmesi açısından büyük olanaklar sağlamaktadır. Ayrıca, park ortamlarında bulunan heykeller park kullanıcılarının eğitilmesi ve yaşadıkları çevre ile ilgili farkındalıkları artırılabilmesi için kullanılabilir. Özellikle tarihsel ve kültürel bilgiler heykeller yardımı ile daha eğlenceli ve hafızalarda kalıcı olarak kullanıcılara aktarılabilir.

Sonuç olarak, yeni yapılacak park tasarım projelerinde ve parklarla ilgili revizyon çalışmalarında açık alan heykelleri için mekan tasarlanması ve ayrılan Mekanlara, fiziksel ve anlamsal bütünlüğü olan heykel çalışmaları gerçekleştirilmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Anonim (2012) Ankara Büyükşehir Belediyesi Web Sitesi www.ankara.bel.tr/
- Ataseven O (2011) Oluşum Süreci İçinde Türk Heykel Sanatına İlişkin Kısa Bir Değerlendirme. Türk Sanatları Araştırmaları Dergisi 2(1) 126-146
- Bruch SP (2006) Environmental Equity of Lansing's Urban Park Policy, Doctorate Thesis, Michigan State University Department of Geography
- Bulut Z, Yılmaz H (2007) Determination of landscape beauties through visual quality assessment method: a case study for Kemaliye (Erzincan/Turkey). Environmental Monitoring and Assessment 141 1-3, 121-129
- Bulut, Z., Karahan, F., Sezen, I., 2010. Determining visual beauties of natural waterscapes: A case study for Tortum Valley (Erzurum/Turkey). Scientific Research and Essay 5 (2) 170-182

- Cañas I, Ayuga, E, Ayuga F (2009) A contribution to the assessment of scenic quality of landscapes based on preferences expressed by the public. *Land Use Policy* 26 1173-1181.
- Daniel TC, Boster RS (1976) *Measuring Landscape Esthetics: The Scenic Beauty Estimation Method*. USDA Forest Service Research Paper, RM-167, Rocky Mountain Forest and Range Experiment Station, Fort Collins, CO.
- Daniel TC (2001) Whither scenic beauty? Visual landscape quality assessment in the 21st century. *Landscape and Urban Planning* 54 267-281
- Daniel TC, Meitner MM (2001) Representational validity of landscape visualizations: The effects of graphical realism on perceived scenic beauty of forest vistas. *Journal of Environmental Psychology* 21(1), 61-72
- De La Fuente G, Atauri JA, y de Lucio JV (2006) Relationship between landscape visual attributes and spatial pattern indices: A test study in Mediterranean-climate landscapes. *Landscape and Urban Planning* 77 393-407
- Demirkalp M (2008) Şehirsel Çevre ve Heykel. Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi 13 111-115
- Demirkalp M (2009) Füsün Onur ve Heykel Sanatı. Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi, 15 31-35
- Dunnett N, Swanwick C, Woolley H (2002) *Improving Urban Parks, Play Areas and Green Spaces*, DTLR Transport Local Government and the Regions, (Urban Research Report)
- Elinç H, Polat AT (2011) Alanya Abdurrahman Alaettinoğlu Parkı Kullanıcılarının Demografik Özellikleri İle Parkın Görsel Kalitesi Arasındaki İlişkiler. İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 1(3) 287-296
- Erdoğan E (2006) Çevre ve Kent Estetiği. ZKÜ Bartın Orman Fakültesi Dergisi, 8 (9) 68-77
- Güç M (2005) Açık Alan Heykellerinin Kent Estetiğine Katkısı. Yüksek Lisans Tezi Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı
- Kaplan S, Kaplan R (1989) *The experience of nature: a psychological perspective*. Cambridge: Cambridge University Press
- Kaplan R, Kaplan S, Ryan R L (1998) *With People in Mind. Design and Management of Everyday Nature*. Washington DC: Island Press.
- Kızılaslan S (2007) Trabzon Kenti Park Ve Bahçelerinin Peyzaj Tasarım Kriterleri Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı
- Kurtaslan BÖ (2005). Açık Alanlarda Heykel-Çevre İlişkisi ve Tasarımı. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 18/1 193-222
- Oğuz D (1998) Kent Parkı Kavramı Yönünden Ankara Kent Parklarının Kullanım Olgusu Üzerinde Bir Araştırma. Doktora Tezi Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı
- Özer MN (2005) Bir Kültürel Miras Olarak Gençlik Parkı. Planlama TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını, 4 34
- Özkır A (2007) Kent Parkları Yönetim Modelinin Geliştirilmesi. Doktora Tezi Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı
- Palmer JF, Hoffman RE (2001) Rating Reliability and Representation Validity in Scenic Landscape Assessment. *Landscape and Urban Planning* 54 149-161
- Polat AT (2011) Kentsel Çevrenin Görsel Kalitesi ve Bitkiler. *Plant Dergisi*, 1(3)
- Polat AT, Güngör S, Adıyaman S (2011) Konya Kenti Yakın Çevresindeki Kentsel Rekreasyon Alanlarının Görsel Kalitesi İle Kullanıcıların Demografik Özellikleri Arasındaki İlişkiler. I. Ulusal Akdeniz Orman ve Çevre Sempozyumu. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, 607-617, Kahramanmaraş
- Polat AT, Önder S (2004) Kent Parkı Kavramı ve Konya Kenti İçin Bir Kent Parkı Örneği. Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi 18(34) 76-86
- Polat AT, Önder S (2011) Konya İli Kent Parklarının Görsel Kalitesinin Belirlenmesi, I. Konya Kent Sempozyumu, 347-357, Konya
- Purcell AT (1992) Abstract and Specific Physical Attributes and the Experience of Landscape. *Journal of Environmental Management*, 34 159-177.
- Simonic T (2003) Preference and perceived naturalness in visual perception of naturalistic landscapes. *Zb. Bioteh. Fak. Univ. Ljublj. Kmet.* 81-2, 369-387.
- Tveit MS (2009) Indicators of visual scale as predictors of landscape preference; a comparison between groups. *Journal of Environmental Management* 90 2882-2888
- Uzun S (2005) Kırsal Ve Kentsel Alanlardaki Parklarda Kullanıcı Memnuniyeti: Gölçük Orman İçi Dinlenme Alanı Ve İnönü Parkı Örneği. Yüksek Lisans Tezi Abant İzzet

- Baysal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü,
Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı.
- Walker AJ, Ryan RL (2008) Place attachment and landscape preservation in rural New England: A Maine case study. *Landscape and Urban Planning* 86 141-152
- Wong KK, Domroes M (2005) The visual quality of urban park scenes of Kowloon Park, Hong Kong: likeability, affective appraisal, and cross-cultural perspectives. *Environment and Planning B: Planning and Design*, 32 617- 632